

Sverige är inte ett jämställt land

Gudrun Schyman, 64, är tillbaka på barrikaderna – för att slå tillbaka mot det växande feministhatet och leda sitt Fi in i riksdagen.

Men sitt livs svåraste kamp har hon redan vunnit:

– Jag var på väg mot en för tidig död, säger den tidigare partiledaren.

Kvinnan bakom kassan på kaféet i Gamla Stan tindrar med ögonen. ”Du får rabatt”, säger hon när jag ska betala för Gudrun Schymans soppa. ”Hon är min förebild, förstår du”.

På internationella kvinnodagen den 8 mars trädde en feministisk grupp ett örngott över huvudet på Poseidonstatyn på Götaplatsen i Göteborg. Tryckt på örngottet var en bild av Vänsterpartiets före detta partiledare, Feministiskt initiativ före detta talesperson och den kvinna som försvann från riksdagen 2006 och numera för en relativt anonym tillvaro som kommunpolitiker i skånska Simrishamn.

Gudrun Schyman är många saker, men bortglömd är inte en av dem.

– Ja, jag hörde det där om Poseidonstatyn, säger hon och skrattar högt över den rykande soppan.

– För mig är det omöjligt att föreställa sig att någon ser mig som en förebild på det viset. Jag kan inte fatta det. Men jag möter mycket sånt: I dag på tunnelbanan kom det fram en ung tjej och sa att hon blev peppad av mig. Det är oerhört kul.

Schymans fanclub har anledning att jubla dessa dagar: Hon annonserade nyligen att hon vill göra comeback inom rikspolitiken och därför kandiderar till att åter bli Feministiskt initiativ (Fi:s) talesperson, en post hon lämnade 2011. Målet är att få det i dag lilla partiet (0,4 procent i senaste riksdagsvalet) att växa och på sikt ta plats i både riksdagen och Europaparlamentet.

Vad hände? Blev du understimulerad av att ”bara” vara kommunpolitiker?

– Nej, inte alls. Jag tycker att kommunpolitiken är oerhört stimulerande. Jag gör det här för att jag är bekymrad över samhällsutvecklingen i Sverige. Den ökade segregationen, inte minst i skolorna, men även i storstäderna. De ökade ekonomiska orättvisorna, de sociala skyddsnetten som har stora hål som allt fler faller rätt igenom, hur antifeminismen växer ... jag står helt enkelt inte ut längre. Det är skarpt läge.

Varför har Fi:s tre nuvarande talespersoner misslyckats med att profilera partiet?

– Jag ser det inte så. De (Sissela Nordling Blanco, Stina Svensson och Carl Emanuelsson, reds anm) har gjort ett bra jobb, men det är inte lätt för ett litet parti utan pengar att skapa nya profiler. Jag har ett försprång där eftersom folk känner till mig redan.

Talespersoner väljs under Fi:s kongress i Göteborg 5–7 april. Räkner du med en promenadseger?

– Jag räknar med att bli vald. Valberedningens förslag är att välja mig

Foto: TOMMY MARDELL

Gudrun Schyman tvingades 2003 avgå som Vänsterledare efter en uppmärksam skatteaffär.

2010 blev det rejält liv när Schyman – då Fi-ledare – eldade upp 100 000 kronor i Almedalen.

Foto: BJÖRN LINDAHL

Vad har du för förhållande till alkoholen i dag?

– Jag dricker ingen sprit överhuvudtaget. Jag gick i behandling 1998, hade ett återfall och sen var det slut. Antingen hade jag råkat ut för en olycka eller så hade inte kroppen orkat. Jag var på väg mot en för tidig död. Så är det med den här sjukdomen. Det finns inget annat slut än att man dör eller bryter ihop helt och hållet.

Många alkoholister lyckas aldrig bli nyktra. Vad var det som gjorde att du lyckades?

– Det var en lång process innan jag vågade tro att jag skulle kunna reparera relationerna till mina barn. I slutändan fick de mig att våga hoppas och tro att det skulle gå. Den kärlek jag har för mina barn går inte att bryta eller byta ut. Den är unik. Det var de som gjorde att jag bestämde mig.

Hur har du varit som mamma?

– Bortsett från det faktum att jag inte alltid var tillräckligt närvarande för mina barn på grund av alkoholismen – och det har så klart satt spår i dem – tror jag att jag har varit en bra mamma.

Du har varit öppen med att din pappa var grav alkoholist, och att du växte upp i fattigdom. Hur har det påverkat dig?

– När man är uppvuxen i underklassen ger man inte upp, det finns inte på kartan. Jag ser möjligheter i saker och ting, jag har väldigt svårt att se hinder.

Du har även berättat att du har levt i relationer med män som har slagit dig.

– En av dem som slog mig är mina barns pappa. Han är en fantastisk man på många sätt, men fullständigt omöjlig att leva med. Åtminstone för mig. Vi har pratat ut om det där, och det finns en kärlek mellan oss som hänger ihop med att vi är föräldrar till samma barn. Jag har bra kontakt med alla mina ex. Det är väldigt mycket värt att kunna ha tillgång till hela sin historia, att inte tappa bort de relationerna helt och hållet.

Sedan 2001 är du tillsammans med arkitekten Jacques Öhlund. Är han ditt livs stora kärlek?

– (skratt) Jag ska säga så här: jag har aldrig uppskattat en relation så mycket som den jag lever i nu. För den är befriad från maktkamp. Att leva i en sån relation är att leva i reservationslös kärlek, det är fantastiskt. Innan har jag bara upplevt reservationslös kärlek med mina barn. Jag och Jaques träffades i en period av mitt liv då jag visste mycket mer om vem jag är. Jag hade gått igenom svårigheterna med min alkoholism och kommit tillbaka till livet.

Gudrun Schyman tittar ut på Västerlånggatan och ler.

– När jag bestämde mig för att jag inte skulle dö av alkoholism bestämde jag inte bara att jag skulle överleva. Jag skulle leva, fullt ut.

Gudrun Schyman om dreven mot kvinnor, falsk självbild – och kampen för att överleva

och två av de tre talespersoner som har suttit tidigare.

Det enskilt mest berömda tal du någonsin har hållit är det så kallade ”Taliban-talet” 2002, där du sa ”samma normer, samma strukturer och samma mönster finns i såväl talibanernas Afghanistan som i Sverige”. Står du fast vid det i dag?

– Ja, absolut. Det var rätt då och det är precis lika rätt i dag. På den tiden var det väldigt provokativt, men i dag finns det en större förståelse för vad jag sa. I Sverige har vi en självbild av att vi är jämställda och toleranta, men den självbildens håller på att krackelera. Sverige är inte ett jämställt land. Vi är inte särskilt öppna, med tanke på hur vi behandlar människor som kommer hit. Och vadå toleranta? Vi har en rasism här som vi måste våga prata om.

En del menar att feminismen de senaste åren har utsatts för en backlash som går att spåra till SVT-dokumentären ”Könskriget” 2005, där Ireen von Wachenfeldt sa att ”män är djur”. Håller du med om den analysen?

– Ja, dokumentären var en del i det. Men den backlash som feminismen upplever nu hade inte inträffat om något inte redan hade legat och grott. Den här extremt individualistiska tidsandan vi lever i skapar en grogrund för att leva i de könsstereotypa rollerna. Man förnekar strukturen som ligger bakom hur man agerar när allt blir så fokuserat på individen hela tiden.

– Sen ska man komma ihåg att många män också vill montera ner patriarkatet. Den stereotypa mansrollen är så oerhört snäv. Man ska vara något

Så är det med den här sjukdomen. Det finns inget annat slut än att man dör eller bryter ihop helt och hållet

familjeöverhuvud som ska göra karriär, vara en levande bankomat på två ben som knappt vet vad ens barn heter och som alltid har stånd. Som alltid är på väg mot nya jobb och nya kvinnor. Hur många män tycker det är kul?

Du tvingades avgå som partiledare för Vänsterpartiet 2003 efter en skatteaffär som påminde en del om Mona Sahlins Toblerone-affär på 90-talet. Fick ni utstå ett extra hårt drev för att ni är kvinnor?

– Ja, absolut. Det är olika behandling på män och kvinnor. Det har skrivits avhandlingar på temat. Det finns faktiskt en nordisk av-

handling som har kommit fram till att jag är den kvinna som har utsatts för flest mediadrev någonsin. Men jag är excellent på att lägga saker bakom mig.

Ett av dreven handlade som bekant om din alkoholism. Alla vet att du kissade på golvet på biografen Grand 1996 när du var full. Hade vi vetat såna detaljer om en manlig partiledare hade gjort det?

– Nej, även när det gäller spriten behandlas män och kvinnor olika. Det går tillbaka till stereotyperna. Den manliga stereotypen är att man sveper en sup och betar sig som en karl. Om man inte gör det är man en jävla mes. Men som kvinna ska man inte dricka, där får man i stället ta på sig rollen att få hem den försupna mannen och se till att han står på benen. Som kvinna och alkoholist är man så långt ner på samhällsstegen man kan komma.

Jon Forsling
jon.forsling@aftonbladet.se

Foto: Pontus Orre
pontus.orre@aftonbladet.se